

פרוטוקול מס' 9

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ד', כא' בשבט תשל"ל - 28.1.70, שעה 8.30

נכחו:

חברי הוועדה:

י. ש. בן-סאיר - היו"ר
א. אנקוריון
ר. ארזי
ס. ביבי
ס. בן-פורת
ג. האוזנר
ז. הרינג
ס. פרוש
ש. פרידמן
י. קורן
י. ה. קלינגהופר

מוזמנים:

צ. טרלו - מנכ"ל משרד המשפטים
א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
ח. חפץ - משרד הדתות
י. קופלוביץ - משרד הדתות

מזכירת הוועדה: ר. סלחי

רשמה: ח. ביתן

סדר היום: (א) הרכבי ועדות המשנה לנוסח חדש ולנוסח משולב.

(ב) שונות.

(ג) חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה) (תיקון מס' 7) - (נוסח לבן):

(ד) חוק רשות הר הזיתים, תשכ"ט - 1969 (סעיפים 2-5, 7-8).

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

א) הרכבי ועדות המשנה לנוסח חדש ולנוסח מושלב

ברצוני להודיע על שינויים בהרכבי ועדות המשנה. לוועדת משנה א' בראשותי מצטרף חבר-הכנסת ארזי, ולוועדת משנה ב' בראשות חבר-הכנסת ביבי - חבר-הכנסת אנקוריון. אני מניח שאין התנגדות לכך.

הוחלט: לוועדת משנה א' יצטרף חבר-הכנסת ארזי, ולוועדת משנה ב' - חבר-הכנסת אנקוריון.

ב) ש ו ר נ ו ת

היו"ר י.ש. בן-מאיר: הסיור להר הזיתים יתקיים ביום ג' הקרוב ואני מציע לקיים אותו בשעה 8.00 בנוקר.

א. אנקוריון: ביום ג' בנוקר מתקיימת ועדת הכנסת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אם אין התנגדות, אפשר לקבוע את הסיור ליום ג' זה בשעה 13.00.

דיברנו על סיור נוסף בחפירות בכותל, ואני מציע לקיים אותו בעוד שבועיים ביום ב' עם תום ישיבת הכנסת. אני מניח שנוכל לצאת מכאן ב-19.30-20.00.

ש. פרידמן: האם נבקר גם בחפירות של פרופ' מזר?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אלה שתי מטריות שונות, ואני אטפל בזה בנפרד.

י. קורן: ישנו עכשיו בג"צ המסעיר את העם. האם חברי ועדה זו אינם צריכים לקבל טופס?

צ. טרלן: ביקשנו מבית המשפט להדפיס עותקים לכל אחד מחברי הכנסת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: עד כמה שהדבר זכור לי הכין משרד הדתות בעצמו גם סטנסילים של תשובות חכמי ישראל, ואני מבקש מטר חפץ לדאוג לכך שמשרד הדתות יספק לנו עשרים עותקים מספר זה. אני מביא לתשומת לב חברי הוועדה שבספרית הכנסת נמצא ספר זה של תשובות חכמי ישראל גם באנגלית. בספר זה יש גם מנוא וגם ניתוח.

צ. טרלן: תקבלו גם את הטיעון של היועץ המשפטי עם כל האסמכתות שהוא הביא.

ב) חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה) (תיקון מס' 7) - (נוסח לבן).

סעיף 1 אושר.

סעיף 2

א. אנקוריון: בסעיף 2 להצעת החוק צריך לכתוב "תובא במנין" במקום "יובא במנין" כי הנושא הוא תקופה.

הוחלט: בסעיף 2 יבוא "תובא במנין" תחת "יובא במנין". לאשר בשינוי זה את סעיף 2.

סעיף 3

אושר.

(ד) חוק רשות הר הזיתים, תשכ"ט - 1969

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מציע שנשאיר לעת עתה את סעיף 1 - הגדרת, ונעבור לסעיף 2. נחזור לסעיף 1 המגדיר מה השטח של בית הקברות בהר הזיתים לאחר הסיור.

י.ה. קלינגהופר: אולי נדון כבר עכשיו בהגדרה של "חברה קדישא", כי אין לה קשר עם השטח.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מציע שכאשר נגיע לבעיה של חברה קדישא נתיחס להגדרה.

סעיף 2

מ. ביבי: לשם מה מציעים דווקא רשות? אומר מה מסתדר מאחורי שאלתי זו. כוונתי לסחוט מסנסחי החוק הצהרה שהם רוצים כי הר הזיתים יהיה בסטטוס שונה מכל בית קברות אחר.

צ. טרלון: זה מה שרוצים בדיוק.

מ. ביבי: אני על כל פנים רוצה שהשליטה בבית הקברות שבהר הזיתים תהיה שונה מזו הקיימת בבתי קברות אחרים, היינו שלא תהיה אותה חלוקה בין עדות כה רבות ושהסדר והקריטריונים של גביית כספים מאנשים יהיו אובייקטיביים כפי שהם צריכים להיות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: לגבי הרישה של דברין קיבלת תשובה, ואשר לסיפה, אנו מציעים כבר לסעיף 3 הדן בסמכויות ותפקידים של הרשות, ושם אפשר להציע להוסיף סמכויות.

הנחלט: לאשר סעיף 2.

סעיף 3

י.ה. קלינגהופר: אבקש להתייחס לביטוי "מקום מקודש לעם היהודי". יש לנו חוק השמירה על המקומות הקדושים ולא חוק המקומות המקודשים - וכן חוק ההסמכה לענין צוים להחלת משפט, שיפוט ומינהל על חלקים של ארץ-ישראל. האם לא עשוי הדבר להביא לידי אי-בהירות מסויימת אם בחוק אחד משתמשים בביטוי "מקום קדוש" ובחוק אחר בביטוי "מקום מקודש"?

אני רואה קשר בין האמור בסעיף 3 לבין ההגדרה של "בית הקברות בהר הזיתים". איני אומר שיש למחוק בסעיף 3 את המלים "מקום מקודש" או קדוש - לעם היהודי, אך הייתי מקדם זאת בברכה לו אפשר היה להכליט את ענין המקום הקדוש או המקודש כבר בעצם ההגדרה של "בית הקברות בהר הזיתים", ולא רק בעקיפין בקשר להגדרת הסמכויות והתפקידים של הרשות. אולם אני מבין שנחזור לענין זה כאשר נגיע לסעיף 1.

א. אנטוריון: בדריכה הכללי הפניתי את תשומת הלב לכך שבמבוא להצעת החוק מדובר על "אתר לאומי מקודש" ואני חושב שהמלה "לאומי" צריכה להיכתב בגוף החוק. אני שלם יותר עם המלה "מקודש" מאשר עם המלה "קדוש", ואני חושב שיש שוני בין השתיים.

י.ה. קלינגהופר: שאלתי היתה אם מדובר במקום קדוש במובן החוק ההוא מתשכ"ז.

א. אנטוריון: ברור לי שלמלה "מקודש" יכולים לייחס פירושים שונים, אך היא נראית לי מתאימה יותר במקרה זה.

א. אנקוריון:

בפיסקה (2) אני מציע להוסיף את המלים
"מסירת חלקות לקבורה" לאחר המלים "לפקח על".

ב. ביבי:

האם אין זה מתאים יותר לומר "לשקמו
מהריסותיו" במקום "להקימו מהריסותיו"
ו"לשמרו מכל חילול" במקום "לשמור עליו מכל חילול"?

ג. טרלן:

אני מסכים לשני תיקונים לשוניים אלה.

ד. פרוש:

אנו נכנסים כאן לתחום חדש ואיני חושב
שכמדינה יש לנו צורך לשלול את קיומן של
חברות הקדישא, שהן מוסדות מקובלים בישראל במשך דורי דורות, ושאלנו
רשאים לפגוע במוסדות אלה אשר פעלו עשרות בשנים או אף למעלה ממאה שנה.
דווקא חברות קדישא אלה תופסות חלק גדול בעבודת קודש זו, ואין לגביהן
טענות, ואם כן, באיזו רשות נשלול מהן לפתע את זכות הניהול? יש צורך
להקים רשות, אשר תפקח על העניינים ותראה שלא יבקשו מחירים מופרזים
ושישמרו על הסדרים ועל הנוהל, כפי שיש כיום מה שנקרא מועצת בית עלמין,
אך איני חושב שאנו רשאים לשלול מחברות קדישא ניהול בתי קברות, כי
הניהול היה טוב, וחברי כנסת שנזקקו להן ודאי התפעלו מהסדר המופתי
הקיים. איני רואה כל הצדקה לשלול מהן זכות זו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

למעשה הצעתך היא למחוק את המלים "לנהל
את בית הקברות", כי אני מתאר לי שאינך
מתנגד לענין השיקום והשמירה מפני חילול המקום.

ו. פרוש:

נוצר כאן מצב מוזר במקצת. בתקופה זו
במיוחד מבקשים אנו בדרך-כלל דרכים להכניס
כספים לאוצר המדינה, והנה כאן עושים את ההיפך. חברות קדישא - אני מדבר
כרגע על חברות הקדישא של הפרושים, של הקהילה, של החסידים - השקיעו
רבבות אלפי לירות בשיקום הר הזיתים והן מוכנות לעשות זאת גם להבא. הן
מגייסות את הכסף מהמשפחות או בודרכים אחרות, ואפשר כסובן לבקר את
הדרכים שהן נוקטות, אך מה שאומרים למעשה בהצעת החוק הוא שאין רוצים
שהציבור יעשה זאת כי אם אוצר המדינה. איני מתנגד שיהיה פיקוח על שיקום
ושתהיה הכוונה והדרכה על-ידי ועדת בנין ערים או על-ידי רשות, אך למה
לנו לשלול את הביצוע מחברות קדישא? אני יודע שחברה קדישא של הפרושים,
למשל, שהיא הוותיקה ביותר השקיעה עד עכשיו 800 אלף לירות, ואני חושב
שזו תרומה די חשובה שיש בה כדי לעזור לאוצר המדינה. מדוע לשלול מהן זאת?
אני מציע שניזוהר מאוד מאוד מלהיכנס לשטח שעד עכשיו לא פעלנו בו ושכל
אחד מאתנו יודע באיזה יחס של קדושה מתייחסים אנו לעבודת חברה קדישא בו.

דבר נוסף שרציתי לומר בנקודה זו הוא שאיננו
מפקיעים כאן את השטחים של חברה קדישא, וזה משום שלו היינו מפקיעים
אותם היינו צריכים לשלם להם עבור הפקעה זו. אם כן, זה רכוש שלהן, ועכשיו
אנו אומרים להן שאינן זכאיות לנהל את המקום? אני מסכים לרשות מפקחת
ומתכננת שתראה שהכל ייעשה בצדק וביושר, אך אני חושב שאיננו צריכים לשלול
את הניהול מחברות קדישא.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לדעתי, אתה יכול לנסח את הצעתך באחת משתי
הדרכים: למחוק את המלים "לנהל את בית
הקברות בהר הזיתים כמקום מקודש לעם היהודי", והמלים "כמקום מקודש לעם
היהודי" ייכללו בהגדרה כהצעת חבר-הכנסת קלינגהופר; או להשאיר את המלה
"לנהל" ולכתוב "לנהל את בית הקברות בהר הזיתים כמקום מקודש לעם היהודי
באמצעות חברות קדישא".

ז. פרוש:

על הניסוח אחליט אחר-כך. אני פונה לחברי
הוועדה שיתיחסו לענין גם מנקודת רשות זו.

ח. טרלן:

מה שהניע אותנו להקים רשות זו הוא הסבב
הבלתי ברור והבלתי מעודכן, ואיני מוציא מכלל
אפשרות שחברה קדישא תהיה מכשיר לניהול המקום בידי היושבות, אך אני בשום
אופן לא חושב שזה יהיה לטובת הציבור אם יינתן מראש לחברות הקדישא
מעמד סטטוטורי. אני רוצה שתהיה אפשרות להעזר בחברות קדישא, אך לא
שהן יכתיבו מה לעשות. מדוע חייבים אנו להפוך מיד את החברה קדישא, על-ידי
הזכרתה בחוק, לגורם מכריע בעצם ניהול בית הקברות בהר הזיתים?

ג. פרוש: לא הצעתי להכניס את זה בחוק.

י. סורן: הביטוי "ניהול" לא ימנע מהממשלה להתקשר עם חברה קדישא, ואנו מכירים את הסציאות, חבר-הכנסת פרוש. אני גם לא רוצה שיתקבל הרושם כאילו אני מתנגד לכך. אני אומר כי בגלל שהמקום מקודש צריך ליצור מסגרת שתאפשר ניהול טוב. לכן נראה לי הנוסח המוצע כנוסח טוב וכנוסח שאינו מוציא מכלל אפשרות את ההתקשרות עם חברות קדישא.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: יש לנו שתי בקשות מחברות קדישא להופיע לפני הוועדה, וברשותכם אזמין אותן ליום ד' הבא יחד עם נציגי הרבנות והעירייה. אני מציע שנדחה את הוריקוח על תפקיד חברות הקדישא בענין עד שנשמע אותן.

ג. פרוש: לסדר - כיוון שוועדת החינוך והתרבות, שאני חבר בה, מתקיימת ביום ד' אבקש לשנות את הסדר ולדון בחוק רשות הר הזיתים ביום ב' במקום ביום ד'.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: את סדר-היום שנקבע ליום ב' הבא כבר איני יכול לשנות, אך אני מסכים לשנותו להבא, היינו שנדון בחוק רשות הר הזיתים ביום ב' במקום ביום ד'.

ס. ביבי: ברשות היושב ראש ברצוני להציע שלא לקבל משלחות של חברות קדישא לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כי אני חושש שנוצף משלחות. דומני שיש בירושלים אחת-עשרה חברות קדישא או יותר, וברגע שגזמין חברה אחת או שתי חברות, וחברות אחרות יידעו על כך - אין לי שום ספק שכולן ירצו להופיע, ומה התועלת בכך? הרי כבר קיבלנו תזכירים, והאנשים בהם מדובר אינם מסוג האנשים שאינכם יכולים להסביר בכתב מה שהם מבקשים. אני מציע זאת גם לקצור העבודה וגם לטובת הענין. ברור לי שלאחר שנשמע משלחת אחת בשבוע הבא תבוא פניה נוספת מצד חברה קדישא אחרת בשבוע שלאחר מכן, וכעבור שבוע תבוא שוב פניה מצד חברות אחרות, ובזה לא תהיה תועלת לענין. לכן אני מבקש שיסוכם כאן שלא גזמין משלחות, כי אם נסתפק בתזכירים, ואנו קוראים תזכירים אלה.

ג. פרוש: אפשר לפנות לחברות הקדישא שישלחו לכאן משלחת אחת בשם כל החברות. לדעתי, ניגשת העירייה לענין זה מגישה שונה ואין לשמוע אותה באותה ישיבה בה תשתתף משלחת חברות הקדישא.

ג. ארזי: אני מציע להזמין בשורה ראשונה את העירייה ואחר-כך את הרבנות הראשית, ואם יתברר לנו לאחר מכן שיש צורך להזמין את חברות הקדישא, נזמין גם אותן.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: אני מעוניין שששמע את כל המשלחות ביום ד'. ל-8.30 נזמין את העירייה, ל-9.00 את הרבנות הראשית ואת חברות הקדישא ל-9.45.

ג. ארזי: אני חושב שהזמנת שתי חברות קדישא מן ההכרח שתגרוור אחריה הזמנת יתר חברות הקדישא.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: משרד הדתות ממונה על חברות הקדישא, ואני מבקש שהוא ידאג לכך שתבוא לוועדה משלחת שתייצג את כל חברות הקדישא.

צ. טרלן: אני מצטרף לקשאלתו של חבר-הכנסת ארזי שהוועדה תשמע בנפרד את כל אחד משלושת הגופים שהוזכרו.

י.ה. סלינגהופר: כיוון שאין להוציא מכלל אפשרות שהרבנים הראשיים עצמם יבואו לוועדה, אני מציע לקבוע במקרה כזה בשמע אותם תחילה, ואם יהיה צורך למען כבוד הרבנות הראשית כי לחכות, יחכו נציגי העירייה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: יש הסכמה להצעה זו.

י.ה. קלינגהופר:

בפיסקה (3) כתוב "לעשות כל פעולה וליתן כל הוראה הדרושות למילוי תפקידיה". למי תוכל הרשות לתת את ההוראות? אם למישהו יש הכוח לתת הוראות מחייבות, מקובל לומר בדרך-כלל מה האדרסט או המען של ההוראות האלה. האם משתמע מהכתוב ב(3) שהרשות יכולה לתת הוראות לכל אדם? אם אין הגדרה של האדרסט של האינסטרוקציות האלה המחייבות לפי החוק, האם יכולה הרשות לחייב כל אדם לעשות פעולה מסויימת? אני שואל את היועצים המשפטיים אם אין להגביל את הציבור האפשרי של מקבלי ההוראות.

שנית, כיוון שכתוב ברישה "מסכיות הרשות ותפקידיה" אני מניח שהיתה כוונה להוציא בס"ק (3) הוראות לשימוש במסכיות הרשות. אולי נכתוב "וליתן כל הוראה לשימוש במסכיותיה או למילוי תפקידיה", כי אחרת תהיה כאן אי-הבנה.

צ. טרלון: אני מסכים להצעה זו.

א. אנקוריון:

לא הייתי תמים דעם עם אלה שחשבו שאין להזמין חברות קדישא, כי למרות שאנו מדברים על ענין שיש לו שייכות למתים, צריך להבין שבשביל חברות קדישא זה ענין חיים. לכן אני תמים דעים עם אלה שאמרו כי יש להיענות לא רק לאלה שפנו כי אם גם לחברות הקדישא האחרות.

אני חושב שמה שאמר חבר-הכנסת פרוש נובע מאי-הבנה מסויימת לגבי המטרה הכללית של חוק זה, כפי שהיא באה לידי ביטוי בסעיף 3, ואת סעיף 3 מן ההכרח לקרוא יחד עם סעיפים 16 ו-19. בסעיף 19 (ב) נאמר כי "סעיף קטן (א) לא לחול על מקרקעין אשר להנחת דעתה של הרשות נתקיימה בהם אחת מאלה, לפני היום הקובע: (1) גררשה בהם זכות על-ידי חברה קדישא". סעיף קטן (א) המוזכר כאן אומר "המקרקעין הכלולים בבית הקברות בהר הזיתים הם מקרקעי ישראל". אם כן, לפי האמור ב-19 (ב) (1) אין שום רצון להפקיע מה ששייך לחברות קדישא. שנית, כתוב בסעיף 16 (ב) "הרשות רשאית לתת היתר על-פי סעיף זה - (1) ... (2) לחברה קדישא שהיא בעלת זכות כאמור בסעיף 19 (ב) (1)". פירוש הדבר שחברות קדישא ימשיכו להתקיים והן יפעלו בקבורת המת ובהקמת מצבות. אני גם הצעתי קודם לכתוב בפיסקה (2) "לפקח על מסירת חלקות לקבורה". אני סבור כי במידה שיש לחברות קדישא קרקעות בהר הזיתים הן ימסרו חלקות גם להבא ולא רק יקימו מצבות, אך הפיקוח על כך צריך שיהיה בידי הרשות. הלא אנו רוצים למנוע הפקרות ולמנוע שאדם הראוי לבוא לקבורה בהר הזיתים לא יוכל לבוא שם לקבורה בגלל הפקעת מחירי. משמע שהפונקציה של הרשות היא אמנם לנהל ולפקח, והניהול הכללי אינו עומד במטירה לניהול של החברה קדישא לגבי הקרקע השייכת לה. בזאת רוצה אני לומר שעמדתו של חבר-הכנסת פרוש מקורה אולי באי-הבנה, ואם יהיה ברור שהכוונה היא למנוע אנרכיה ויחד עם זאת לשמור על זכויות חברות הקדישא, דומני שלא תהיה כל התנגדות לסעיף זה.

מ. פרוש: חבר-הכנסת אנקוריון אמר שהיתה אי-הבנה

מצידו באשר למטרת החוק. ברצוני לשמוע

משרד המשפטים אם צדקתי בהגדרה שהגדרתי את הרשות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

משרד המשפטים לא ישיב עכשיו על שאלה זו,

כי כבר סוכם שגנהל דיון בנקודה זו לאחר

שיופיעו משלחות חברות הקדישא. איני רוצה בדיון כפול.

לענין סעיף 3 הועלו ההצעות הבאות: חבר-הכנסת

ביבי הציע שני תיקונים לשוניים, ואני סבין שאין התנגדות להם. לסעיף

היתה הסכמה להצעת חבר-הכנסת קלינגהופר לגבי פיסקה (3). חבר-הכנסת קלינגהופר התייחס גם למלה "מקודש".

י.ה. קלינגהופר:

ביקשתי הבהרה מה הקשר בין הכתוב כאן לבין הכתוב בחוק הקדמות הקדושים. כמו כן אמרתי שיכולה להיות אפילו כפילות בהזכרת המלים "מקום מקודש לעם היהודי" בסעיף 3, אבל רצוני שהדבר יופיע כבר בהגדרה של "בית הקברות בהר הזיתים".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

חבר-הכנסת אנקוריון העלה את הענין של

"מקום לאומי מקודש" והציע להוסיף בפיסקה

(2) "מסירת חלקות לקבורה" אחרי "לפקח על".

צ. טרלון: אשר להצעתו של חבר-הכנסת קלינגהופר לפיסקה (3), אני מסכים שייכתב "לעשות כל פעולה וליתן כל הוראה הדרושה לשימוש בסמכויותיה או למילוי תפקידיה".

י.ה. קלינגהופר: הצעת י זאת רק על מנת שהניסוח לא יהיה מצמצם לעומת הכתוב ברישה, אך מה שאני מבקש לדעת הוא למי תהיה הרשות רשאית לתת הוראות מחייבות, רק לחברות הקדישא או גם לאחרים ללא הגבלה?

צ. טרלון: אנו מקבלים את ההערות של חבר-הכנסת ביבי ונכתוב בפיסקה (1) "לשקמו מהריסותיו ולשמרו מכל חילול ופגיעה".

אשר ליתר ההצעות, אתייחס לדבר עקרוני יותר והוא להוציא ענין המקום המקודש הנזכר דרך אגב בפיסקה (1) ולהעביר אותו להגדרה.

י.ה. קלינגהופר: לא הצעתי להוציא אותו, כי אם שהוא יופיע כראש וראשונה בהגדרה של "בית הקברות בהר הזיתים".

צ. טרלון: בכוונה תחילה ניסחנו את הסעיף בצורה זו ולא כתבנו סעיף הצהרה או הגדרה הקובע כי הר הזיתים הוא מקום מקודש לעם היהודי, וזאת מסיבה מעינת. החילוניים במדינת ישראל ובוודאי יראי השמים אינם סבורים שהכנסת צריכה להגדיר מקום קדוש. הדתיים סבורים שבענין זה אין הכנסת מוסמכת בכלל לחוקק חוק, והחילוניים סבורים, ובצדק, שהכנסת אינה צריכה לחוקק חוק בענין זה. זה שלב נוסף של שילוב הדת והמדינה בנושא שלא הדתיים ולא החילוניים לא רוצים גם בחוק המקומות הקדושים לא הגדרנו מקום קדוש מהו. כדי לשמור על הנורמות שלנו צריך שהנוסח שלפנינו ייצא מתוך הנחה שהר הזיתים הוא מקום קדוש. לא קבענו הגדרה של מקום קדוש בשום חוק, ובוודאי לא בחוק המקומות הקדושים. בחוק אחרון זה קיבלנו שתי פורמולות: "המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת". והפורמולה האחרת "המשך אותו סעיף היא "ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם". כאן מדובר על מקום קדוש סתם ועל מקום קדוש למישהו הנקרא בלשון החוק "מקום מקודש ל-". כיוון שבסעיף שלפנינו מובא הנשוא צריך לכתוב "מקום מקודש לעם היהודי" ולא "מקום קדוש לעם היהודי".

י.ה. קלינגהופר: כלומר, הודות לפורמולה זו יחול כאן חוק השמירה על השמירה על המקומות הקדושים.

צ. טרלון: לחבר-הכנסת אנקוריון שהציע לכתוב בפיסקה (1) "מקום לאומי מקודש לעם היהודי". בחוק השמירה על המקומות הקדושים, בסעיף 2(ב) כתוב "העושה דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם", וכאן הכנסנו את ענין האום על-ידי שכתבנו "מקום מקודש לעם היהודי" ולא "מקום מקודש לבני הדת היהודית". אם כן, או שנמחק את המלים "לעם היהודי" ונוסיף את המלה "לאומי", או שנשאיר שתי מלים אלה ולא נוסיף דבר, כי אחרת תהיה כפילות.

א. אנקוריון: אני מוותר על הצעתי.

צ. טרלון: לשאלת חבר-הכנסת קלינגהופר למי נותנת הרשות את ההוראה. בדרך-כלל מי שצריך לפעול יש לו כל סמכויות העזר הקשורות בכך. יש הוראה כללית בפקודת הפרשנות המאפשרת לעשות כל מה שקשור לתפקיד.

י.ה. קלינגהופר: אך כאן הרשות אינה עושה את הפעולה בעצמה אלא מורה למישהו אחר לעשות זאת.

צ. טרלון: ההגדרה בפקודת הפרשנות רחבה יותר והיא אומרת שבכל מקום שניתנות זכויות יש ממילא זכות לבצע את המעשה, וזה כולל גם סתן הוראות. לשאלה מה ההגנה מפני האפשרות שלא יתנו הוראות לסתם אדם התשובה היא - הדוקטרינה של

צ. טרלון:

אולטרה וירס לבית המשפט. אם חבר-הכנסת קלינגהופר מוטרד מכך שבבית המשפט תתעורר השאלה מה קורה, אפשר להוסיף כאן "בכפוף להוראות כל חוק", וכך זה יהיה סגור הרמטית. כך כתוב גם בפקודת העיריות.

י.ה. קלינגהופר: אולי נכתוב "בכפוף לכל דין".

צ. טרלון:

לדעתי, די לכתוב "בכפוף להוראות כל חוק".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לבני העניין שעורר חבר-הכנסת קלינגהופר אני אמנם סבור שהרשות יכולה לתת הוראות לכל בן-אדם. היא יכולה להורות, למשל, שאסור ללכת במקומות מסויימים, וזה מתייחס לכל אדם.

צ. טרלון:

ההוראה יכולה לחול על הסיטוס, ואז היא מתייחסת לכל האנשים, או לפונקציונרים של הגוף. אם הרשות תתן הוראה לא לעשן בבית הקברות, מתייחס הוראה זו לכל אדם.

חבר-הכנסת אנקוריון הציע להוסיף בפיסקה (2) "לפקח על מסירת חלקות לקבורה". בסעיף 3 נקבעת הדוקטרינה שכל מה שהרשות צריכה לעשות הוא לנהל את בית הקברות ולשמרו מכל חילול ולפקח על הקמת מצבות ועל שיפוץ קברים. בסעיפים 14 ו-16 מפורטים התפקידים של מליאת הרשות ואלה אינם סופיעים בתוך המסגרת הדוקטרינרית של החוק. אם כן, מה שרוצה חבר-הכנסת אנקוריון להוסיף בסעיף 3(2) כלול כבר בסעיף 14(7) בו מדובר על תפקידי המליאה, ואני מבדיל בין תפקידי המליאה לבין סמכויות הרשות הנזכרות בסעיף 3.

א. אנקוריון:

תשובה זו אינה מספקת אותי, כי במה שונה ענין מסירת חלקות לקבורה מהקמת מצבות ושיפוץ קברים? הרי גם ענין אחרון זה נזכר בסעיף 8 ובכל זאת כוללים אותו בסעיף 3 שהוא סעיף הסמכויות. בסעיף 3 מובאים הסמכויות והתפקידים העיקריים, וענין הפיקוח על מסירת חלקות לקבורה ודאי שאינו פחות חשוב מפיקוח על הקמת מצבות ושיפוץ קברים. לפי המצב המקובל היום נהוג להציג תנאים לבני סכומי כסף וכדומה בשלב של הקמת המצבות, אך קיים גם שלב קודם, שעליו דיברנו בפעם הקודמת, והוא מי בכלל יוכל לבוא לקבורה בהר הזיתים ובאלו תנאים. ממה נפשך? - או שלא מקימים רשות, ויש שטבורים שלא צריך להקים רשות, או שמקימים רשות, ואם מקימים אותה, מה טעם יהיה בכך אם לא תינתן לה סמכות לפקח גם בענין זה?

צ. טרלון:

במחשבה שניה אני מסכים להגיון שבטיעון של חבר-הכנסת אנקוריון, אלא שאני מגיע למסקנה שונה מזו שהוא הגיע אליה - לבטל בכלל את פיסקה (2), כי הסמכות לנהל את בית הקברות כוללת הכל. נוסף לכך גם ענין המצבות וגם ענין שיפוץ הקברים כלול בסעיף 14(7)(8). נדמה לי שההגיון סחייב שיהיה סעיף ניהול וסעיף פעולות ושתימחק פיסקה (2) בסעיף 3.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מבין שטענת חבר-הכנסת אנקוריון היא, שאם הולכים בדרך של פירוט, דרוש פירוט יתר, והמנהל הכללי מסכים לטיעון זה, אלא שהוא מציע להוציא מסעיף 3 את הפרטים ולהשאיר בו רק את הכללים.

י.ה. קלינגהופר:

אני חושב שאפשר לגשר בין שני הניסוחים. אני מסכים למחיקת הפרטים בדבר הקמת מצבות ושיפוץ קברים והעברתם לסעיף 14, אך לא הייתי מוותר על המלה "לפקח", כי מהניסוי "ניהול" לא משתמע באופן חד-משמעי שהוא כולל גם פיקוח, ויש חוקים רבים המדברים באופן סתמי על ניהול ועל פיקוח. על כן אני מציע לכתוב בסעיף 3(1) "לנהל את בית הקברות בהר הזיתים כמקום מקודש לעם היהודי ולפקח עליו, לשקמו...". בכך אין מוציאים את הפיקוח מהגדרה הכללית של הסמכויות.

א. אנקוריון:

אני מסכים להצעה זו, אך לבני פרט זה שאנו מוציאים מסעיף 3 אני שומר לעצמי זכות להתיחס אליו כשנגיע לדיון בסעיף 14.

צ. טרלון:
אני מסכים להצעת חבר-הכנסת קלינגהופר, ולדעתי אפשר לבטא אותה כך מבחינה ניסוחית: "לנהל את בית הקברות בהר הזיתים כמקום מקודש לעם היהודי, לקיים פיקוח בו, לשקמו מהריסותיו ולשטרו סכל חילול רפגיעה".

א. אנקוריון:
אולי נכתוב "לנהל את בית הקברות בהר הזיתים ולקיים פיקוח עליו כמקום מקודש לעם היהודי".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
את הניסוח הסופי של פסקה (1) נקבל אחר-כך מהיועצים המשפטיים.

הוחלט:
להזכיר בפסקה (1) גם את סמכות הפיקוח. במקום "להקימו מהריסותיו ולשטרו עליו" יבוא "לשקמו מהריסותיו ולשטרו".

למחוק פסקה (2).

פסקה (3) תהיה לפימקה (2) וייכתב בה: "לעשות כל פעולה וליתן כל הוראה הדרושות לשימוש בסמכויותיה או למילוי תפקידיה".

לאשר בשינויים אלה את סעיף 3.

אושרו.

סעיפים 4-5

סעיף 6

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
כיוון שאנו צריכים עוד לשמוע את נציגות הרבנות הראשית, אני מציע שנשאיר סעיף זה לעת עתה ונעבור לסעיף 7.

סעיף 7

צ. טרלון:
אחרי עבודת חקיקה של עשרים שנה משתדלים אנו להגיע לפורמולות סטנדרטיות של סינויי מנגנונים לרשויות, והנוסח שלפנינו הוא הנוסח שקיבלה הכנסת לאחרונה באוק דשות השידור. הרעיון שדרוש למנות יושב ראש לשנה לידיש ראש-בא מתוך הנסיון. אם היושב ראש חולה, אין מי שינהל את הישיבה, ולכן דרוש משנה ליושב ראש.

אני מבקש לקרוא את סעיף 7 יחד עם סעיף 22 הדין במעמדם של עובדי הרשות, כי זה חשוב לגבי כל הפרק. להבדיל מרשויות אחרות איננו רוצים לנפח כאן מנגנונים וליצור קלאסה חדשה של עובדים שיחול עליה או לא יחול עליה התקשיר, ולכן נקבע שיהיו רק שני אנשים שיקבלו גמול בלי להיות עובדי המדינה, ואלה יושב ראש הרשות והמשנה ליושב ראש.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
מדוע לא יהיו עובדי המדינה?

צ. טרלון:
דווקא לגבי שני אלה החלטנו שלא יהיו עובדי המדינה, ואומר דברים גלויים בענין זה. מה פירוש הדבר? שהם לא יהיו עובדי המדינה? באופן טבעי מקבל עובד המדינה הוראות משר מסויים, ואין עובד מדינה שאינו כפוף לשר מסויים. אנו רוצים להבטיח את אי-תלותה של הרשות. מטרתו של חוק זה אינה שביתת הקברות בהר הזיתים ינוהל על-ידי רשות מסלתי, כי אם על-ידי רשות מסלתי, היינו לא פקיד של משרד הדתות ולא פקיד של משרד המשפטים ינהלו את הרשות, ומסיבה זו גם נקבע שאת הרשות מטנה הממשלה כולה ולא על-ידי איש אחד בדומה למליאת רשות השידור.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
איני מבין את הדבר כך שעובד המדינה צריך להיות בהכרח כפוף לשר מסויים, אלא זה תלוי במה שקובע החוק, והחוק יכדל לקבוע שהוא כפוף לממשלה, לוועדה או למישהו אחר. בדברי על עובד המדינה כוונתי למי שיש לו זכויות וחובות של עובד המדינה ושחלים עליו חוק עובדי הציבור וכל דיני המשכורת והפנסיה וכיוצא באלה. מדוע לא יחולו על היושב ראש ועל המשנה שלו כל אותם חוקי עובדי המדינה?

צ. טרלון:
ראשית כל הוא עובד הציבור וכל החוקים חלים עליו, לרבות החוק הפלילי. הוא אינו עובד המדינה במובן זה שאינו כפוף לשר מסויים. שנית, כוונתנו היתה לא ליצור כאן פונקציונר שזו תהיה פרנסתו, אלא לתת את התפקיד בידי איש ציבור שיעסוק בזה לצורך שמים ולא לצורך שכר. נאמר בסעיף 11 שהיושב ראש ומשנהו מקבלים גמול ולא שכר.

ס. ביבי: ייתכן שגמול זה יהיה גבוה יותר מסשכורת..

צ. טרלון: כתוב בסעיף 11 שהוא זכאי לגמול סביר.

א. אנקוריון: לדעתי, החשש למה שקוראים משכורות מופרזות אינו קיים לאור העובדה שנאמר כי יהיו תקנות ביצוע שיותקנו על-ידי השר. אני סבור שאדם צריך להיות זקוף קומה, אך יש מי שגורם כי אם אדם צריך להיות זקוף קומה עליו להתכופף לאחור. אני כלשעצמי סבור שאדם זקוף קומה אינו צריך להתכופף לא לפנים ולא לאחור, ולכן איני רואה טעם בהדגשה זו שהיושב ראש אינו צריך להיות עובד המדינה. איני אומר שיש לקבוע כי רק עובד המדינה יוכל להיות יושב ראש הרשות, אך גם לא נראה לי שיש טעם לפסול מראש את אלה שהם עובדי המדינה.

צ. טרלון: זה אסריבוט של אי-תלות.

א. אנקוריון: הבה נראה מה תהיה הכרירה לפני השר אם ייכתב מראש שהמינוי יהיה לא מתוך עובדי המדינה. במקרה זה הברירה תהיה למנות אחד מכל אלה הנזכרים בסעיף 6 לתפקיד של יושב ראש, ואיני בטוח שזה יהיה טוב יותר מהאפשרות למנות גם עובד המדינה. הצעתי היא למחוק את המלים "שאינם עובדי המדינה".

ס. ביבי: אני מסכים שיהיה כתוב "שאינם עובדי המדינה", כי בדברים מסוג זה צריך לעודד את רוח ההתנדבות ולא דווקא את המשרות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: לאחר מחשבה אני מסכים עם חבר-הכנסת ביבי שהמינוי צריך להיות שלא מתוך עובדי המדינה. שאלתי היא רק אם לאחר שקיבל היושב ראש את המינוי לא יחולו עליו ההוראות החלות לגבי עובדי המדינה, ועל כך נדבר כשנגיע לסעיף 11, כי שם המקום לדבר על כך. אני עוד רוצה לבדוק מה זה מחייב וממה זה משחרר. אני מבין שחבר-הכנסת אנקוריון מסכים שהמינוי יהיה שלא מתוך עובדי המדינה.

א. אנקוריון: לא הסכמתי לזה, אך אני מוכן לדרון בענין כשנגיע לסעיף 6. אני מציע שנשאיר ענין זה בסימן שאלה עד שנגיע לסעיף 6.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אם כן, אנו מאשרים את סעיף 7 כמות שהוא ומשאירים לחבר-הכנסת אנקוריון את הזכות להעלות את השאלה אם המינוי הוא מפני עובדי המדינה כשנגיע לסעיף 6.

הוחלט: לאשר את סעיף 7.

סעיף 8

היו"ר י.ש. בן-מאיר: בסעיף קטן (ב) כתוב "ובלבד שלא יחתום על הסכם כאמור עם הרשות", ופירוש הדבר שגם אם מדובר ביושב ראש הטועצה הדתית או ביושב ראש החברה קדישא, שדווקא הם נראים לי כאנשים האחראים ביותר, הם לא יוכלו להתמנות כחברי המליאה. שנית, אם אמרנו שהיושב ראש והמשנה ליושב ראש יקבלו גמול, פירוש הדבר שיהיה חוזה מיוחד לפיו הם יהיו עובדי הרשות, ואם כן, הם לא יוכלו להיות חברי המליאה לפי האמור בסעיף קטן (ג).

צ. טרלון: לשאלה השניה. היושב ראש אינו עובד הרשות משום שהחוזה שייחתם יחתם בינו לבין הממשלה הממנה אותו. למעשה גם אין כאן חוזה כי הוא מתמנה על-פי החוק לשלוש שנים, והשר קובע בתקנות את הגמול. לגבי השאלה הראשונה בדבר יושב ראש חברה קדישא דבר אחד מכל מקום ברור לדעתי - הוא אינו יכול לחתום על חוזה עם עצמו, כי זה פוגע במראית הצדק. כדוגמה אזכיר שיש

ז. טרלו:

שטחים בלתי מוגדרים שיצטרכו לחלק אותם ולחתום חוזה בקשר אליהם. אם כן, יושב ראש החברה קדישא גם יחליט בחלוקה וגם יחתום על החוזה. נוסף לכך יש כוונה להרחיב את הנציגויות, והחומות אינו צריך להיות גם הנציגים. אני חושב שסעיף זה שומר על מסגרת נפרדת של הרשות מהחברה קדישא.

ג. האוזנר:

סעיף קטן (א) כלשונו אומר כי מי שקשור בשעת המינוי בהסכם של עסקה מסחרית או קבלנית עם הרשות לא יתמנה חבר המליאה. סעיף זה אינו עונה על המקרה שאמנם בשעת המינוי לא היה אדם קשור בעסקה, אך הוא נעשה מעוניין בעסקה לאחר שנתמנה.

ז. טרלו: כתוב בסעיף קטן (א) "ולא ישמש חבר המליאה".

ג. האוזנר:

אני מבקש שנכתוב שפסול למינוי ולכהונה לא רק מי שקשור עם הרשות בהסכם אלא גם מי שמעוניין בעסקה כלשהי. איני יודע את ההבדל בין עסקה מסחרית לבין עסקה קבלנית. גם עסקה קבלנית היא עסקה מסחרית, ואין עושים אותה לשם שמיים.

א. אנקוריון:

השאלה היא מה הדין בחוקים אחרים.

ג. האוזנר:

מה שפוסל בעיריה יפסול גם כאן.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

בעיריה האיש יכול לעשות עסקה, אך הוא צריך להודיע על כך. חוק התכנון הוא הרבה יותר רחב בנקודה זו ונאמר שאף אסור לאיש להשתתף בישיבה, אך גם אז הוא אינו פסול לגמרי.

ג. האוזנר:

אני מציע ללכת בעקבות מה שקבענו במקומות אחרים ולא להחמיר פחות ולא להחמיר יותר.

נשתמש באותו נוסח.

לא ברור לי הנוסח "מי שקשרו היחיד עם הרשות הוא בתוקף תפקידו בחברה קדישא". האדם שהוא בעל תפקיד בחברה קדישא אין לו ענין אישי בעסקה, אלא המוסד שהוא חבר בו נכנס בקשרים עם הרשות.

ז. טרלו:

לא כך פירש בית המשפט העליון את הענין האישי במקרה של ראש עיריית חדרה, מר ברזילי. המקור של סעיף זה הוא בסעיף 15 לחוק רשות השידור, אך יש כאן החמרה מסוימת לאור ההוראות שאנו עוסדים לכלול בחוק המכרזים.

ג. האוזנר:

צריך למצוא מסגרת לאיסורים במקרים אלה, בין שהם נוגעים למשרד הרתות.

שהם נוגעים למשרד הרתות.

ז. טרלו:

הבעיה היא שצריכים להתחשב במטריה של כל נושא ונושא. מצד אחד זה טוב לקבוע מסגרות אחידות, אך כשהמטריה אינה דומה, אי-אפשר לכפות עליה מסגרת. בסעיף 15 לחוק רשות השידור כתוב "חבר הוועד המנהל לא יעשה כל עסקה מסחרית או קבלנית עם הרשות ולא תעסיק אותו הרשות דרך קבע, בין בתמורה ובין שלא בתמורה; הוראת סעיף זה לא תחול על השתתפות חד-פעמית בתכנית שידור שלא בתמורה על דעת הוועד המנהל". כיוון שאי-אפשר להעתיק לכאן את הדברים האלה מלה במלה מתבססים על העקרון ומתאימים אותו לנושא הנדון. כתבנו בסעיף שלפנינו "לא יתמנה חבר המליאה, ולא ישמש חבר המליאה, מי שקשור עם הרשות בהסכם של עסקה מסחרית או קבלנית או מי שיש לו שליטה בתאגיד הקשור כאמור" גם מתוך התאמה למה שכתבנו בחוק המכרזים.

ג. האוזנר:

מה כתוב בחוק המכרזים?

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אני מפנה את תשומת לבכם לפסק דין בענין באר יעקב, אם איני טועה, בשאלה אם מותר למזכיר מועצה דתית להצביע על תקציב הרשות המקומית. בענין זה היו שני פסקי דין: פסק דין של השופט לבדוי, אשר פסק לפי הקומן-לנו שהוא פסול מלהצביע, כי היה סבור שאדם שיש לו אינטרס בענין שדנים ושפצביעים עליו,

28.1.70

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לא מתקבל על הדעת, לפי הסדר הציבורי הטוב, שהוא ישפיע על מהלך הדיונים ועל ההצבעה. פסק הדין השני היה של השופט קיסטר, אשר פסק לפי הדין העברי והרחיק לכת בכך שהוא קבע פסילה טוטאלית של כל מי שיש לו אף אינטרס עקיף בנוגע לעצין הנדון. אני מפנה את תשומת לבכם לפסק דין זה כי גם לפי הקומן-לורו ועל אחת כמה וכמה לפי הדין העברי האינטרס הפוסל אדם לדון בענין הוא הרבה יותר רחב מכפי שנאמר בסעיף שלפנינו. אתן דוגמה. כאן נאמר כי לא יתמנה חבר המליאה מי שקשור עם הרשות בעסקה או מי שיש לו שליטה בתאגיד הקשור כאמור. מה דינו של מנהל חברה קבלנית המקבל הזמנה לבצע עבודות והוא חבר הרשות? לאיש זה אין שליטה בתאגיד והוא גם אינו עושה את העסקה בעצמו ואינו חותם, אך אין שום ספק שהוא מעונין בקבלת אותה הזמנה, כי הוא בעל 20% של המניות.

חסר בסעיף זה גם דבר נוסף והוא המלה "קרוב" או "קרובו" המופיעה בכל החוקים הפיסקליים. מלה זו מופיעה גם בפקודת העיריות ובפקודת המועצות המקומיות וגם בחוק התכנון. לאמור, האיש אינו בעל שליטה בחברה וקבלנית, אך אשתו או קרוב אחר יש להם אינטרס. דבר זה, חבר-הכנסת האוזנר, נקבע כבר בהרבה חוקים.

ג. האוזנר: אני רק בעד זה שהנוסח יהיה אחיד.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אם ללכת בכיוון שעליו הצביע חבר-הכנסת האוזנר, הרי אפשר להשאיר את הכתוב בסעיף כמות שהוא ורק להוסיף מה שכתוב ברוב החוקים, שזה לא פוסל אותו להיות חבר, אך זה פוסל אותו מלהשתתף בישיבה בה נדון הענין שהוא או קרובו קשור אליו. כלומר, במקרה שיש דיון יש חובת גילוי ופסילת ההשתתפות כלפיו או כלפי קרובו, ודבר זה נקבע בחוקים רבים. אני מציע ליועצים המשפטיים לעיין בסעיף הדין בענין זה בחוק התכנון ולכתוב כאן אותו הדבר בתיאום הדרוש.

י. קורן:

ברצוני לחזק את דברי חבר-הכנסת האוזנר, כי אני סבור שהם נכונים מאוד. כאשר דנים אנו בבעיה כללית יש ערך שנקבל את הגישה הזאת כדי שתהיה אוריינטציה, אם כי איני מתעלם שאי-אפשר לכתוב בדיוק אותם דברים בכל מקרה, אלא דרוש תיאום. אני מציע שכאשר יביא משרד המשפטים בעיה כללית יהיה מצוייד בעקרונות ניסוחי מסויים ובכך הוא גם יסייע לחברי הוועדה באוריינטציה כללית.

גם אני חשבת להעלות אותה הצעה שהעלה היושב ראש בקשר לקרובים. אם מדובר במקרה חד-פעמי, אני ממכים שדרוש גילוי, אבל צריך להתחיל לפקיד הפועל בדרך-כלל באותה מסגרת, וזה אמור גם לגבי ענין הקרבה המשפחתית.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מבין שהצעתך היא להוסיף אחרי "מי שיש לו שליטה" את המלים "או לקרובו" וכאן תהיה הגדרה המקובלת בכל החוקים.

ז. טרלון:

הייתי מציע ללכת לפי חוק שירות הציבור (הגבלות פרישה). לדעתי, ויכוח זה הוא מכבשונו של עולם וטוב שיש הזדמנות לברר מבחינת הגישה העקרונית היכן הולכים אנו בדרך של אחידות והיכן אנו משנים. אין כל ספק שהסטנדרט המינימלי צריך להיות אחיד, כלומר, מינימום מסויים צריך להופיע בכל החוקים האלה. כיום יש בכל העולם מגמה להקריב את הנוקשות הנורמטיבית הכללית בכל החזיתות כנגד הוראות מפורשות ולהעדיף הוראות אלה על פני הוראות סתמיות אף במחיר של הבדלים בחוקים בהתאם למטריה, וזאת כדי לעשות צדק. עשיית הצדק האינדיבידואלי חשובה יותר מאשר קביעת נורמות נוקשות בחוק. כשהנורמה האחידה גורמת עיוותים בעניינים קונקרטיים איני נרתע מכך שבחוקים שונים יהיו לנו צורות ניסוח שונות, וכשבית המשפט יישב הוא יבדוק את הדבר. הרי גם המחוקק אינו יכול להתכוון לכך שכל החוקים יהיו אימפריה סטריה. בחוק תכנון בנין ערים החמרנו יותר מאשר בפקודת העיריות, וזה גם מפני שעבר זמן בינתיים. זיתכן גם שבמשך הזמן ניווכח שאין די במה שכתבנו בחוק התכנון ויהיה צורך להכניס שינוי. ברור שללכת לפי החוק האחרון זה לא תמיד ניתן.

י. ה. קלינגהופר:

בסעיף קטן (ב) יש פטור חוקי מהפסול הנזכר
ב(א) לגבי מי שקשרו היחיד עם הרשות הוא
בתוקף תפקידו בחברה קדישא... בהגדרה של "חברה קדישא" עדיין לא דנו, אך
אם אצא מתוך הנחה שנישאר דבקים בנוסח זה או אחר להגדרה המוצעת, הרי יש
בה הפניה לתקנות חברות לעניני קבורה של יהודים, ובתקנות אלה נאמר "חברה
לעניני קבורה, חברה קדישא או כל אדם העוסק בקבורה נפטרים יהודים". כלומר,
לפי ההגדרה שבתקנות ייתכן שאדם אחד יהיה חברה קדישא לענין חוק זה. נתאר
לעצמנו מקרה כזה שהחברה קדישא היא כל כולה אדם אחד בלבד. כיוון שכתוב
בסעיף 19 כי מה שרכשה חברה קדישא אינו מקרקעי ישראל, יוכל אותו אדם
לעשות כיחיד עסקות מאוד חשובות עם הרשות, ובסעיף קטן (ב) אנו מוציאים
אותו מהפסול. דבר זה מפריע במקצת, כי טמונה בו סכנה של ערבוּב אינטרס
אישי עם אינטרס של מילוי תפקיד ביצור משפטי כמו חברה קדישא.

פ. בן-פורת:

אני חושב שענין זה של התקשרות בחוזים עם הרשות
בנוסח די טוב בחוק הרשויות המקומיות.

צ. טרלן:

לכך התייחס כבר יושב ראש הוועדה אשר אמר כי
הסעיף באותו חוק מצומצם יותר, כי שם צריך
החבר רק להודיע על העסקה, בעוד שכאן נאמר שהוא פסול מלשמש חבר המליאה.

פ. בן-פורת:

לגבי (ג) אני מציע שגם חברי הרשות המקומית,
או יותר נכון ראש הרשות והסגנים לא יהיו
חברי רשות הר הזיתים. אמניר מדוע אני מציע זאת. חברי העיריה נבחרים
לוועדה לתכנון בנין ערים ועוסקים בתכנון יעדים של קרקעות ונשטחים גנים
הקשורים עם רשות הר הזיתים, ואיני יודע אם לא יהיה ניגוד בין תפקידם
ברשות המקומית לבין תפקידם ברשות הממלכתית. אולי יש צורך לסייג את
חברותם בדיונים עצמם של הרשות כפי שסייגנו חבר של רשות מקומית בסייג
שעליו להודיע על החוזה. אם ישתתפו חברי מועצת ירושלים ברשות, לא כולם
ייצגו את עירית ירושלים, כי אני מניח שיש ביניהם חברי מועצה היכולים
לייצג גם אינטרס פרטי שלהם הקשור ברשות.

י. קורן:

אדם כזה ייפסל לפי סעיף 8(א).

ג. האוזנר:

לשאלה העקרונית שעורר המנהל הכללי. רבותי,
נדמה לי שעם כל רצוננו להיות מסויימים, וזאת גם כדי
בניסוח חוקים צריכים אנו להיות זהירים בדברים מסויימים, וזאת גם כדי
שתהיה אפשרות ללמוד מהפסיקה וליישם אותה לגבי אותם דברים שנקבעה כבר
הלכה לגביהם וכדי שלא יוכלו לומר כי אין הנדון דומה לראיה, משום שהניסוח
במקרה הראשון שונה מאשר במקרה השני. אני מסכים שהסטנדרטים המקובלים
בתקופה מסויימת משתנים מזמן לזמן, ודבר שהיה פעם כשר נעשה פסול לפי
הנסיבות ולהיפך; אך סטנדרט מסויימים של התנהגות וטוהר מידות באותה תקופה,
כוחו צריך להיות יפה לגבי כל הרשויות המקומיות. הייתי תמה אילו היו
מחמירים דווקא עם הרשות הכפופה למשרד מסויימים - אין לזה שום טיבה - כשם
שהייתי תמה לו היו מקלים לגבי רשות הכפופה למשרד מסויימים. אם כן, יש
מינימום מסויימים שבעיני הציבור כיום הוא פסול באשר לרשות, ואני טוען
שצריך להיות כאן אותו מינימום. זו תהיה המסגרת הכללית ואחר-כך אפשר
להוסיף נסיבות מיוחדות, אם רוצים בכך.

פ. ביבי:

אני מסכים עם חבר-הכנסת האוזנר.
לחבר-הכנסת בן-פורת ברצוני לומר שמדובר
במקום מקודש לעם היהודי ולא בבית קברות רגיל, ולכן אני סבור שדווקא
עירית ירושלים צריך שתהיה לה אפשרות לשלוח נציג ולהיות שותפת על-ידי
כך לאחריות על צביונו של המקום ומעמדו. אם נאמר שהיא לא תוכל לשלוח
נציג, יהיה זה כאילו אנו פנתקים אותה מאחריות זו, ואני חושב שצריך לשתפה
על מנת להטיל עליה את האחריות.

פ. בן-פורת:

הצעתי לסייג את החברות.

י. קורן:

בעקבות דברי חבר-הכנסת בן-פורת נראה לי
שאין מקום לומר כי אין זכות השתתפות לעירית
ירושלים, אך צריך להיות ברור שלגבי היחיד באותה משלחת יש כיסוי. אם
מדובר בקבלן, למשל, חלות עליו הוראות סעיף 8.

פ. בן-פורת:

בניח שחבר מועצה קשור עם אדם שיש לו
אינטרס בבית הקברות בבית הזיתים.

אדם כזה לא ישלח.

פ. ביבי:

מי קובע זאת?

פ. בן-פורת:

צריך שיהיה הסבר בסעיף 8(א) שכל יחיד עומד תחת שבט הביקורת גם כשזה נציג של העיריה.

י. קורן:

כתוב "לא יתמנה חבר המליאה" ללא כל זיקה לגוף שאותו אדם מייצג.

צ. טרלן:

היו"ר י.ש. בן-מאיר: (ב) כתוב שהפסול לא יחול על מי שקשרו היחיד עם הרשות הוא בתוקף תפקידו ופירוש הדבר שאם יהיה לחבר עיריית ירושלים קשר אישי עם החברה, זה לא יהיה קשר בתוקף תפקידו, ועל כן אינו פסול מהפסול.

איני מציע לשנות את סעיף 8(א) כי אם רק להדגיש שהוא חל גם על אלה שהזכרתי.

י. קורן:

פ. בן-פורת: כאן מדובר במפורש על אדם הקשור עם הרשות בהסכם של עסקה מסחרית או קבלנית, והעסקה המסחרית או הקבלנית יכולה להיות אחרי שקמה רשות והתחילה לפעול. אני מדבר על אדם שיש לו ענין באדמות בהר הזיתים עוד לפני שקמה בכלל הרשות.

לחברות קדישא יש אדמות בהר הזיתים.

פ. פרוש:

אני מדבר על יחידים.

פ. בן-פורת:

צ. טרלן: אין יחידים בירושלים. הזיקה בין העיריה לבין שירותים דתיים יהודיים קבועה בחוקים, וישנו חוק תקציב לשירותים הדתיים. שנית, יש לדאוג שחבר עירייה כיחיד לא יוכל להיות שותף אם הוא או קרובו יש להם אינטרס. שלישיית, אני מסכים בהחלט לרעיון שהעלה חבר-הכנסת קלינגהופר שכאשר תידון ההגדרה של "חברה קדישא" נבטל את האפשרות שחברה קדישא, שכל כולה אדם אחד, תוכל לפעול בהר הזיתים ושהחוק יחול עליה.

אני מבקש את היועצים המשפטיים להביא לוועדה נוסח חדש של הסעיף עם התיקונים הדרושים,

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

כולל ענין גילוי והשתתפות.

אני מבין כי מה שהוועדה רוצה הוא להתאים מצד אחד את האמור כאן לכתוב בחוק התכנון, ומצד אחר לכלול גם את הענין של הקרובים.

צ. טרלן:

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.